

לא עוצמה [?] לחץ: מה עומד מאחורי המהלך האיראני בתימן?

written by אלי קלוטשטיין | 29.03.2026

הפאזל הושלם אתמול בערב. הפרוקסי התימני של איראן, המורדים החות'ים, הצטרפו סוף-סוף למלחמה בתום חודש של הצהרות תמיכה והרבה רעש, ומעט מאוד מעשים.

בינתיים החות'ים שיגרו טילים וכנראה כטב"מים לעבר ישראל, כפי שנהגו בעבר. באשר למתקפות על ספינות בים האדום, טרם דווח עד כה על אירועים כאלה [?] אבל הנחת העבודה בישראל צריכה להיות שזו ממילא עתידה להיות המטרה העיקרית של צירוף הפרוקסי הזה למערכה, כך שאירועים כאלה צפויים לקרות באופן כלשהו בזמן הקרוב. היקף הספינות שמפליגות בים האדום עודנו נמוך מלפני שנתיים, ערב המלחמה, על אף ההתאוששות האזורית, כך שיש להם פחות מטרות לתקוף. עם זאת, ייתכן והחות'ים יצטרפו למאמץ לשיבוש שוק האנרגיה העולמי.

מדוע חלף זמן כה רב מתחילת המלחמה ועד שהחות'ים נזכרו לקחת בה חלק? לא מזמן דווח כי הם סובלים ממחסור בצידוד התקפי, בין היתר כתוצאה משימוש תכוף בשנתיים של מלחמה בעזה, אבל גם כי נתיבי ההברחה מאיראן נותקו במלחמה. כנראה אפשר להוסיף לכך את העובדה שאיראן עצמה זקוקה לטילים ולכטב"מים האלה, ולכן סביר פחות להניח שהיא תוכל להעביר אותם לחות'ים.

אף ששאלת מצב החימושים בתימן תיבדק בשבועות הקרובים, התירוץ הזה נשמע יותר כמו ניסיון הטעיה מאשר סיבה אמיתית לעיכוב בשילוב החות'ים במאמץ המלחמתי. סביר הרבה יותר להניח שטהרן החליטה שנכון יותר מבחינה אסטרטגית לשמור אותם כעתודה, שתיכנס למערכה בשלב מוקדם יותר, כאשר יעלה בכך הצורך.

אם ההנחה הזאת נכונה, הרי שצריך לשאול את עצמנו מדוע עכשיו נפלה ההחלטה "לבזבז" את העתודה. עשויות לכך כמה סיבות. ראשית, אמצעי לחץ למשא ומתן: אם אכן מתנהלים דיונים עם ארה"ב על הפסקת המלחמה, הרי שזה נעשה בגלל שהאמריקנים מרגישים צורך או לחץ לעצור. חסימת מצרי הורמוז עשתה במידה מסוימת את העבודה כשהביאה לעליית מחירי הנפט בעולם, ובפרט בארה"ב. אף שהיא לא גרמה לבית הלבן לסגת מדרישותיו מטהרן, היא דחפה את הממשל לבחון את האפשרות של מו"מ.

במצב כזה, האיראנים [?] שידועים בתור אלופי הבזאר האזורי [?] מבקשים להפעיל אמצעי לחץ נוספים שידחקו את האמריקנים עוד יותר לבקש את תום הלחימה. חסימת מצרי באב אל-מנדב ועצירת נתיב שיט עולמי מרכזי הם בדיוק אמצעי לחץ מסוג דומה. חסימת מעבר ספינות בתעלת סואץ תגביר את הלחץ על מדינות אירופה, שגם כך הולכות ומתבצרות בעמדתן נגד המלחמה,

ומסרבות אפילו להכיר בסכנה שנשקפת להן מהרפובליקה האסלאמית. כל דחיפה מצידם לאמריקנים או באו"ם יכולה להועיל, בראייה האיראנית.

כמו כן, מצור על הים האדום יאפשר לפגוע בנפט הזורם דרך "צינור עוקף הורמוז" של ערב הסעודית, שאליו הצליחה ריאה להזרים נפט דרך היבשה לנמל ינבו בכמות שמגיעה לכשליש ממה שזרם דרך מצרי הורמוז ערב המלחמה. המכליות שם יצטרכו לעקוף את החות'ים כדי לצאת לאוקיינוס האטלנטי וההודי, או שייאלצו לצאת רק לים התיכון.

במובן מסוים צירוף החות'ים לקרבות הוא מהלך מקביל לשליחת אלפי הנחתים למזרח התיכון בידי צבא ארה"ב, האיום לכבוש את האיים בפתחת מצרי הורמוז או הפרסומים על כך שהאמריקנים מתכוננים למבצעים יבשתיים שיתארכו במשך שבועות. ארה"ב ואיראן משחקות שח-מט בקנה מידה עולמי, וכל אחת מהן שולפת מדי פעם צריח או רץ נוסף שהיא שומרת מאחור ומטילה אותם למערכה.

יש למעורבות החות'ית גם יתרון מבצעי. הם יכולים לנסות לתקוף תגבורות ימיות שמגיעות מארה"ב דרך הים התיכון לאזור המפרץ הפרסי, אבל בעיקר לבצע ירי משולב ביחד עם איראן לעבר מטרות נבחרות. בדומה לאופן שבו חיזבאללה תיאם את הירי עם טהרן לעבר ישראל, כך החות'ים יכולים להצטרף כצלע שלישית. ירי משלושה כיוונים עשוי להקשות על ההגנה האווירית של ישראל, ולהכריח אותה גם לבזבז עוד מיירטים. עם זאת, צריך לזכור שהטילים החות'יים עד כה לא גרמו נזק ממשי לישראל, והסכנה הגדולה יותר נשקפה דווקא מכיוון הכטב"מים שלהם. לפי שעה גם אלה לא מהווים איום גדול במיוחד, אף שלעיתים הם מצליחים לגרום לנזק וגם לנפגעים.

אבל חשוב מכך, החות'ים עשויים לשמש בידי איראן כאמצעי נוסף לירות דווקא על מדינות המפרץ, כדרך למימוש האיומים שלהם על מתקני האנרגיה והחשמל של ארצות אלה. למפרציות יש הגנות אוויריות מתקדמות פחות משל ישראל, וירי משני כיוונים יקשה עליהן עוד יותר. בפרט הדברים נכונים כלפי ערב הסעודית והאמירויות, שתי מדינות שהולכות ומגלות לפי דיווחי התקשורת עמדה יותר ויותר ניצית כלפי הרפובליקה האסלאמית והצורך להכריע אותה במלחמה הנוכחית. המורדים השיעים מתימן נמצאים בסמוך לשתי מדינות אלה, הן מגבות את השליטה בדרום תימן ² בממשלה שנאבקה בחות'ים, מה שמספק להם לגיטימציה לירות לעברן ³ והן כבר ספגו מנחת זרועם של המורדים התימנים. מתקני האנרגיה של ארמקו הסעודית נפגעו, כזכור, משיגורי כטב"מים וטילים חות'יים ב-2019, והפעם גם המתקנים בינבו יכולים להיות מטרה חשובה.

באותה מידה, ייתכן שהאיראנים מקווים שמעורבות מחודשת של החות'ים תיאלץ את ישראל וארה"ב להפנות את הקשב שלהן לחזית נוספת, וכך להתיש אותן, לגרום להקצאת משאבים נוספת ועוד. אלא שבכל מקרה תימן צפויה להיות החזית הכי פחות חשובה בשלב זה של המלחמה, בוודאי בזווית ראייה ישראלית. עם זאת, ייתכן שחידוש התקיפות של מכיוון המורדים

השיעים בתימן יאפשר לצה"ל גם לנצל הזדמנויות מודיעיניות כדי לסכל כמה מראשיהם ולהצר את כוחם עוד. גם תקיפות נקודתיות של תשתיות בוודאי יעמדו על הפרק.

חשפו את כל הקלפים

מבחינת טהרן, יש עוד ממד לצירוף החות'ים למלחמה [?] זהו ביטוי ללחץ האיראני עקב מצבם המחמיר. אף שבהחלט ניתן להסכים עם הטענה כי גם שאריות ההנהגה בטהרן נכנסו למעין שגרת מלחמה, קשה לה מאוד לייצר הישגים צבאיים ממשיים, ובמקביל איראן מפסידה המון נכסים חשובים. המאמץ העיקרי שלה בתקופה הנוכחית מושקע בהתגוננות, מניעת התקוממות, ביצור נכסים חשובים, ייצור תודעה כוזבת של ניצחון [?] ואפילו מאבקי כוח פנימיים. המנהיגים האיראנים נכנסו מבחינה צבאית בעיקר למצב של לחימה דמוית גרילה ופגיעות נקודתיות, והחות'ים עשויים להיות גם חלק מהמאמץ הזה.

אכן, האמריקנים פתחו בדיונים כלשהם עם הרפובליקה האסלאמית, ככל הנראה עקיפים, אך לא נראה שהמשא ומתן הולך למקום טוב. הפערים גדולים מאוד, ועדיין רבים יותר הסיכויים שהדיונים לא יניבו דבר. הפסקת אש זמנית או חד-צדדית לא בהכרח תועיל לטהרן, שכן היא מעוניינת להבטיח שישראל לא תתקוף אותה שוב ולשמור על כבודה כלפי חוץ. בינתיים האייתוללות עסוקות בעיקר בייצור נזק לשכנותיהן ודרדור היחסים עימן בטווח הארוך, לצד יצירת מצג של הישרדות נגד כל הסיכויים.

הנזק שהאיראנים מצליחים לגרום לאמריקנים או לישראל לא מתברר כמשהו מכריע, מחירי הנפט לא מזנקים בחדות, והתקיפות המשולבות של שני הצבאות הולכות ופוגעות להם בבטן הרכה: תוכנית הגרעין הייתה על המוקד השבוע, וכך גם מתקנים כגון מפעלי הפלדה, השניים בחשיבותם במדינה מבחינה כלכלית [?] שכזכור, גם כך לא בדיוק מצויה במצב טוב במיוחד בממד הזה. כל זה, כאמור, עוד לפני שארה"ב תממש את איומה לתקוף את מתקני הפקת האנרגיה והחשמל במדינה, מה שיגרום למשטר להיות במצב מאוד קשה, וגם לפני שתצא לדרך מערכה לפתיחת מצרי הורמוז בכוח. אם זו תצליח, כל מנופי הלחץ שלהם ייעלמו.

יתרה מכך: למרות הלחץ שמפעיל חיזבאללה, נראה שישראל מגבירה את המאמץ נגדו, חיסלה מחבלים רבים ומתקדמת קרקעית לכיוון נהר הליטאני. בלבנון הוא הולך ומאבד מהלגיטימיות שלו, וירי הטיילים הנרחב שלו לא עוצר בינתיים את ישראל.

במצב כזה האיראנים מוכרחים לייצר הישגים, ומהר. אולי הם מקווים שהחות'ים יצליחו לייצר עוד נזק, להגביר את הלחץ, ואולי גם להגדיל את תודעת ההישגיות של "ההתנגדות". אם גם יסתייע בעזרתם לדרבן את האמריקנים להקדים את סיום המלחמה [?] שתאריך סופי בהחלט שלה, והפעם עם הקובץ, מסתמן כמאי, מועד ביקורו המתוכנן של הנשיא דונלד טראמפ בסין [?] מה טוב.

בה בעת, האיראנים בוודאי גם מבינים עוד משהו: אחרי ניסיונות פיגוע באירופה, המיליציות

בעיראק, חיזבאללה והחות'ים, לא נשארו להם כמעט כוחות עתודה. אלא אם מישהו מתכוון לזרוק את חמאס מתחת לגלגלים ולהכריח גם את הארגון העזתי להצטרף למערכה, נראה שטהרן אולי הגיעה למצב שבו חשפה את כל הקלפים שלה. אי אפשר לשלול לגמרי את ההנחה שיש לה עוד כמה הפתעות, אבל ככל שעובר הזמן והן לא מנוצלות ² גם הסבירות לכך הולכת ופוחתת.

סוג חדש של יעדים

השבוע האחרון עמד בסימן מתקפות מסוג שונה באיראן. אחרי מאמץ מרוכז של פגיעה קשה במוסדות שלטון, מחסומי בסיג' ומבני שיטור וממשל, המוקד עבר ליעדים אחרים. בתקשורת דווח כי בישראל חוששים שבקרוב תיפסק המלחמה, ובינתיים העם האיראני לא יצא לרחובות, ולכן מנצלים כבר כעת את הזמן שנותר כדי למצות עד תום את האפשרות למנוע מהרפובליקה האסלאמית לשקם במהירות את תוכניות הטילים והגרעין, לצד יתר ענפי הצבא ומשמרות המהפכה, וכך להוות איום על האזור והעולם.

בשבוע האחרון ניתן דגש על רבים ממתקני הייצור של האיראנים בשלל תחומים, בין אם הם צבאיים ובין אם אזרחיים. הנה רשימה חלקית של אתרי תעשייה צבאיים שהותקפו השבוע: מפעלי מסוקים וכלי שיט, מרכזי הרכבה ותעשייה של כטב"מים, אתרי ייצור ואחסון של טילים, מפעל ייצור חומרי הנפץ המרכזי באיראן ועוד.

לצד זאת, החלה ישראל לפעול נגד מגזרים כלכליים מרכזיים באיראן שהם לא מתחום האנרגיה ³ וזאת בשל התארכות האולטימטום של הנשיא טראמפ וההתחייבות שלו לא לתקוף אתרי אנרגיה. אגב, יצוין כי האיראנים עצמם ממשיכים לתקוף יעדים אנרגטיים ברחבי המפרץ, ולא עומדים ממילא במחויבות הזאת, כך שלא ברור מדוע ישראל וארה"ב גם מגבילות את עצמן.

מכל מקום, הפגיעה בשלושה מפעלי הפלדה הגדולים באיראן, אם אכן יצרה נזק משמעותי, עשויה להזיק אנושות לכלכלה המקומית. כאמור, זהו הענף הכלכלי השני בחשיבותו באיראן, ורק שם הפגיעה מוערכת במיליארדי דולרים רבים. לצד זאת ישראל תקפה גם אתרים אחרים, כגון המפעל לייצור מים כבדים באראק ⁴ שממנו, לפי הודעת צה"ל, השיגה איראן רווח של עשרות מיליוני דולרים בכל שנה ⁵ מתחם ייצור מתאנול בבושהר ועוד. הנמלים ממילא גם סופגים פגיעות מרכזיות, כך שכל הייצוא והייבוא של הרפובליקה האסלאמית שובש. בקצב הזה יהיה קשה מאוד לאיראן להשתקם כלכלית בתום הקרבות.

גם המשך הפגיעה הנרחבת בתוכנית הגרעין היה על הפרק השבוע. כך, הותקפו שוב משרדים באוניברסיטאות בטהרן שכלל הנראה שימשו את התוכנית, וגם כור המים הכבדים (לצד מתקן הייצור) באראק ⁶ אתר שהותקף גם בסבב הקודם של המלחמה. אז הסביר צה"ל כי זוהו ניסיונות אפשריים לחידוש התוכנית לייצור פלוטוניום, והוזכרה גם העובדה שאיראן מעולם לא עמדה לחלוטין בהתחייבותה לנטרל לחלוטין את אפשרות ההפעלה של כור זה.

בנוסף הותקפו יעדים שונים כגון מתקן לייצור טריטיום, שמרכיב פעמים רבות את הנפץ במתקן נפץ גרעיני, את מתקן ההמרה של עפרות האורניום ל"עוגה צהובה", דרכי הגישה ומבני שמירה במתקן ההעשרה בנתנו ועוד. אגב, לא ידוע לי על מתקפות שנעשו על המתקן בפורדו, שהופצץ על ידי האמריקנים כנראה בהצלחה רבה במלחמה הקודמת, ומאז לא הושמש. האיראנים טרם הצליחו להגיע למה שקבור שם בבטן האדמה, ונראה שישראל וארה"ב לא הקדישו הרבה תשומת לב למתקן הזה במלחמה הנוכחית.

לצד זאת, ישראל השקיעה הרבה מאמץ בפגיעה נוספת בשדרת הידע האנושית של תוכנית הגרעין האיראנית. לפי הדיווחים, לפחות 4-5 מדעני גרעין או חוקרים שקשורים לתוכנית חוסלו השבוע, לצד גם חוקרים אחרים שקשורים לתוכניות הטילים והכטב"מים. ביניהם סוכלו מדען הגרעין מוחמד-רזא קיא, וגם עלי פולאדאוונד שהוא ראש המחקר בתוכנית SPND - המרכזת ממדים רבים של תוכנית הגרעין.

יש עוד עבודה, כמובן, בהקשר הגרעיני, אבל נראה שישראל מנצלת את הזמן היטב. ככל שהתקיפות יימשכו ויסבו נזק לכלל מתקני הגרעין והטילים האיראניים, כך סביר להניח שהסכנה שנשקפת מהם תמעט ותגדיל את משך הזמן שייקח לשקם אותם.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 29 במרץ, 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.